

ОД ГОРЊЕГ МИЛАНОВЦА ДО РАВНЕ ГОРЕ

На путу према Брајићима колона заробљених је застала у селу Теочину. Била је ноћ. Сви заробљени затворени су у једну кафану. Сутрадан, рано изјутра, истерали су их из кафане и потерали према Прањанима. Чим је свануло, у путу су почели сретати четнике који су долазили из Прањана. Бежали су. Из правца Прањана чула се пуцњава. Спроводници заробљеника су наредили да се застане. После неког времена наређено је да се колона окрене поново према Теочину. Отуда није пуцало.

Из Теочина је колона сутрадан кренула према Брајићима.

Испред Равне горе колони заробљених у Горњем Милановцу четници су прикључили нешто мању групу партизана заробљених око Љига. У тој групи налазио се и Војин Ђурашиновић Костја, тада борац Космајског партизанског одреда, који ће касније ове дане веома сликовито и верно сачувати у својој књизи. Ево неколико детаља из те књиге:

„ . . . Ускоро зађосмо у брда. Они који познају околину кажу да је то пут за Равну гору. Има нас око петнаест, а толико и спроводника, међу којима се истиче један пегава лица. Носи пушкомитраљез. После неког времена поче да говори нешто за себе.

— Друже командире, — рече с призвуком ироније, а онда настави: — какав „друг“, командир је, бре гооподин, знате ли ви то!? Господине командире, тако се то каже. Откуд он може бити теби друг.

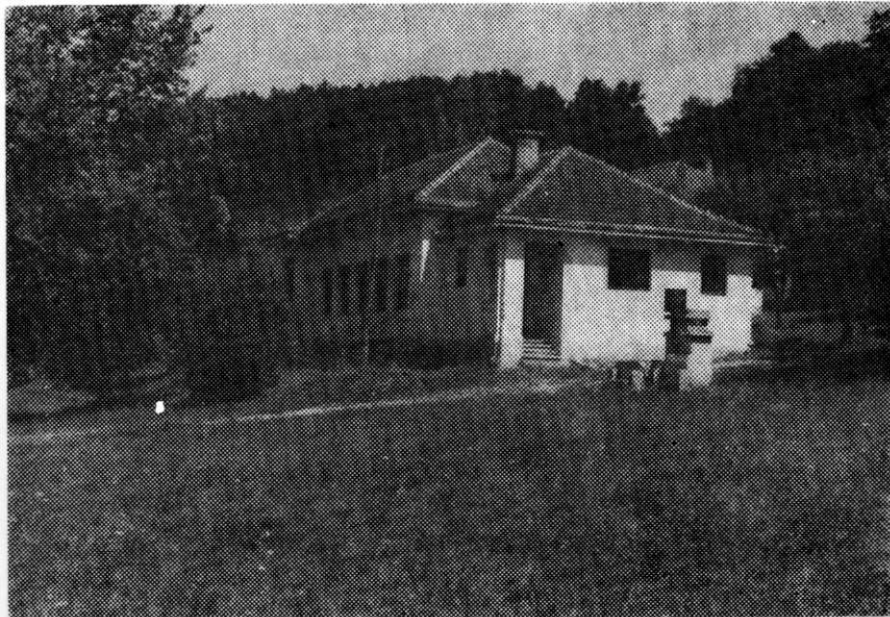
Ми ћутимо, а њега то по свој прилици љути.

— Мајку ли вам црвену, — наставља, — и ви сте против краља! Ма шта хоћете ви, бре! — повиси тон. — Па зар краљ леп као златна јабука, а ви против њега? Знам ја — каже он — ви би, рећемо, хтели комуно. А, нема то, даћу ја вама, да се научите реду.

Тако је чинио читавим путем, све до мрака, док не стигосмо у село Брајиће. Овде нас затворише у једну појату, где емо преноћили. Сутрадан нас доведоше у Прањане. У пратњи је било пола жандарма, пола чет-

ника. Кад смо, иза подне, стигли у Прањане, неко рече да нас воде у Теочин, па тако и учинише, а то је далеко. Целог дана смо путовали тамо и назад. Затворише нас најзад у кућу преко пута жандармеријске станице.

Никако да дознамо шта мисле са нама. Другог дана поведоше нас опет у Брајиће. Није далеко па брзо стигосмо. Не могу да верујем ономе што овде видим. На путу стоји неколико стотина партизана, а око њих мноштво четника и жандарма. Прикључише и нас к њима. Касније сам дознао да нас је било три стотине шездесет. . .

Зграда Основне школе у Савинцу, у којој је била смештена партизанска болница

Расејано гледамо колико се четника окупило око нас. Сви су они некако уображени и надувени. Један поручник, сав углађен и дотеран, на зеленом коњу, као на паради, распоређује стражу око нас и уређује колону за покрет. Од партизана никога не познајем па питам оне око себе како су похватани. Причају да су изненађени и преварени. . .

Мало касније пођосмо. . ."

1. Војин Бурашиновић Костја: *Стазама пролетерским*, Просвета, Београд, 1961, стр. 199—201.

Чудне су то прилике биле. Земља стење под туђом чизмом, фашистички окупатори свакодневно убијају и пале, голорук народ се дигао на устанак и задаје ударце највећој војној сили коју је свет до тада знао, а неки људи, зарасли у браде и дуге косе, накинђурени реденицима и кокардама, хватају те устанике на превару, везују их ланцима, конопцима или телеграфском жицом и некуд терају, нешто прете, чуде се како то неко не воли краља кад је „леп као златна јабука“. И све ће они учинити да некога одврате од борбе против окупатора, јер најважније је да све остане по старом, да се стара власт не мења, да жандарми остану у својим станицама, да нико не сме ни поменути реч „комуна“. Због тога је дозвољено тући, убијати, пребијати, вадити очи, ломити кости, силовати, разбити човеку лобању, предати тог дрзника туђину, кад воли слободу нека га туђин ликвидира не као човека него као бројку. Људи су се, као у неком полусну, питали: Шта се то догађа, зашто је брат ударио на брата, да ли су ови четници још људи или је у њима надјачао неки зверски дух? . . . Какав дух!? Народ у таквим приликама каже да се неке преврнула памет.